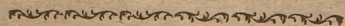

10
1790

DE
P L A N T I S
S E G E T I I N F E S T I S
PART. II. SPECIALIS SECT. I.

Q V A M
P R A E S I D E
D. GEORGIO RVDOLPHO BOEHMERO
THERAPIAE PROF. PVBL. ORD. ACADEMIAE SENIORE
PHYS. PROVINC. SOC. OEC. LIPS. SODAL.
ET H. T. ACAD. RECTORE

P R O G R A D V D O C T O R I S

DIE XXV. MENS. IANVARII MDCCLXXX

H. L. Q. C.

P V B L I C E D E F E N D E T

CAROLVS GOTTFRIED BAVERNSTEIN

ZWICKAVIENSIS

MEDICINAE CANDIDATVS.

V I T E M B E R G A E

LITTERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRII.

PART. II. SPECIALIS

SECT. I.

RADICE INFESTAE PLANTAE.

§. I.

Plantarum, inter segetes crescentium, non vnā esse eandemque, sed variā admodum nocendi virtutem, eamque partim a Radice, partim ab Herba, partim denique a Semine produci, Parte Priori in genere notauimus, atque nunc, quibus praecipue modis notatae earum partes infestae esse soleant cerealibus, speciatim declarare debemus; licet certo respectu omnes inter se conueniant et in omnibus vna imprimis pars, semen scilicet, vel in agris relictum, vel iisdem aliunde inspersum, tanquam fons omnium malorum accusari possit. Verum enim vero semina, nisi progerminent, detrimentum

A agro

agro nullum inferunt, hinc ad ipsam inde enatam plantam potius respiciendum et quatenus illa nunc hac, nunc alia sui parte eiusdemque varia proprietate noceat, exponendum erit. Sit itaque Radix ea pars, quam primo loco consideremus. Omnes quidem plantae hac ipsa praecipue parte pabulares succos attrahunt, illosque cerealibus subtrahunt, et propterea segetibus inprimis infestae sunt, ceu superius^{a)} iam notauimus; attamen nullo habito respectu ad radicem, herba quoque et semen diuersis modis detrimentum inferunt, et singularem considerationem desiderant. Harum porro plantarum radices, cum admodum diuersae deprehendantur, et non solum duratione, sed aliis quoque proprietatibus inter se differant, diuersis etiam modis noxam inferre solent. Tres autem praecipue species distinguere, et annuas, perennes, ac parasiticas seorsim considerare, et cuilibet quasi proprium nocendi modum exponere, constituimus.

§. II.

Annua radix, qualem plurimae inter segetes sponte crescentes plantae ostendunt, maius minusque detrimentum inferre debebit, prout illa partim, vel per vnum modo, vel plures menses perdurat, partim fibris suis nunc lateraliter, et in superficie quasi terrae excurrit, nunc altius descendit, partim denique, quatenus enata inde herba copiosior, aut pariori succo scatet, minusque, aut amplius spatium occupat. Plantas, quarum caulis admodum ramosus existit et herbam admodum succulentam possidet, ideoque herba potius, quam radice pabulum consumat, prout et eas, quae radices altius dimittunt, ad sequentem tractationem amandare, et nunc tantum modo eas nominare volumus, quae radice sola, succos consumendo, damnum inferunt. Annua autem licet

^{a)} Vide Part. I. pagina 16 et 20.

santur, vel devoratae noxam inferunt. Medicatam virtutem vix vlla possidet. Ex numero Plantarum Part. I. recensitarum huc referri debent:

Veronica agrestis. Ackerehrenpreis, Hühnerdarm, blauer Vogelmeyer, floret a Martio ad Sept. Planta decumbens, digitalis, quandoque palmaris.

Veronica arvensis. Feldehrenpreis. Idem florendi tempus. Caulis decumbens, aut erectus, vncialis, digitalis.

Valerianae Locustae var. *Olitoria.* Rapunzel, Feldkrapp, Acker- oder Feldsalat, Nütschenalat, Lämmersalat, Lämmerslattich, Sonnenwirbel, Redkresse, Fettkaufch, Nöselchenkraut, Schaafmäuler. Floret Martio ad Iunium, immo citius, quia et saepe biennis euadit, autumno progerminat, ac folia per hyemem censeruat. Caulis erectus, digitalis, palmaris; folia radicalia in cespitem congesta, quae frequenter acetaria ingrediuntur.

Holosteum umbellatum. Nägeleingras, Ackernägelgras, Blumengras, Fluchtkraut, Spuere, Spurre. Floret Martio, Apr. femina maturat Maio. Folia radic. in rosulam disposita, caulis decumbens ascendit ab vnciali ad digitalem altitudinem, Vernali tempore ouibus gratum praebet pabulum.

Sherardia aruensis. Ackersternkraut, kleine Röthe. Iul. Aug. Caulis erectus, saepe decumbens, digitalis et longior. Oues non deuorant.

Aspe

für gehalten, daß die Felder dadurch nicht ausgezogen würden, allein angestellte Versuche haben gar leicht gewiesen, daß man zu viel Rühmens davon gemacht; denn die in Schlesien damit ange säeten Brachfelder sind durch diese schnell wachsende Pflanze mehr ausgezogen worden, und haben im folgenden Jahre schlechtere Kornsaat gegeben, als selbst diejenigen, welche zu gleicher Zeit mit Rüben besetzt gewesen. S. Oekon. Pflanzenhistorie VI. Th. p. 277. Melembryanthema, Aloes et aliae succulentae calidarum regionum plantae nonnisi in arenoso solo laete crescunt.

Asperula aruensis. Ackerwaldmeister, Ackermeyerkraut, blaue Herzfreude, Brännewurzel. Fl. Maio, Caulis erectus pedalis.

Aphanes aruensis. Kleine Nadelmöhren, kleiner Nadelkörfel, Ohmkraut, Ackerfinnau, kleiner Steinbrech. Percipier Anglorum. Floret a Maio ad Nou. Cauliculi procumbentes, aut erecti, duas uncias longi et paulo longiores. Virtus lithontripica falso eidem adscripta. LINNAEVS et cum eo fere omnes quatuor stamina, duos stylos, totidemque semina numerant. SCHKUHRIUS vero noster, ἀνοδιδάκτος Botanicus, in primo Fasciculo des Botanischen Handbuches p. 87. hunc partium numerum nunquam inuenit, sed filamentum vnicum, calicis margini insertum et anthera reniformi praeditum, stylumque vnum incuruato stigmate finitum vnicumque semen obseruauit et delineauit. Ad monandrias monogynias Aphanem quoque reduxit TIMMIVS in Florae Megapolitanae Prodomo p. 1. prodiit ille Lipf. 1788 SCHKUHRII Fasciculus autem prius an. 1786 vel 87. stylum vnum et semen vnum, nunquam duo inuenerunt LEERS et MOENCH. vid. Lin. Syst. Plant. edit. Reichardi P. I. p. 350.

Myosotis scorpioides aruensis. Vergifsmeinnicht, blauer Augentrost, blaues Mausohrlein, Ackermausohrlein, Rauchmauseohr, blaue Leichte, Susannenkraut, Krötenäugel, Fischäugel. Fl. Mai. Iun. Iul. Radix fibrosa cauliculos emittit plures palmares, raro pedales. Planta a pecoribus non editur.

Lithospermum aruense. Schwarzer Steinhirse, wilder Steinhirse oder Steinsaamen, wildes Blutkraut, rothe Ochsenzunge, Rothwurz, Rothbeelkraut, Schmiakwurzel. Flor. Mai. Iun. Radix extus rubra, intus alba, caulis erectus pedalis et altior. Radix recens rubrum praebet pigmentum et cosmeticum rusticis puellis in Norlandia consuetum. Vid.

Linn. Flor. suec. edit. II. pag. 57. Butyrum rubro colore tingunt nostrates.

Anagallis arvensis. Gauchblume, rother Gauchheil, rother Meyer, rother Hühnerdarm, rother Meyer, Corallenblümlein, Hühnertritt, Iochheil, Grundheil, Vernunft und Verstand, Vogelkraut, Sperlingskraut, Kolmarskraut. Floret tota aestate, caulis erectus aut decumbens digitalis, palmaris, ramosus, cuigilant flores hora 8 ad 9 post meridiem et dum pluvia instat, contrahuntur. Passeres seminibus mirifice delectantur. Lumentorum oculis mederi tradit PLINIVS Libr. XXV. cap. 13. contra vertiginem ouium cum ELLISIO commendauit HVCKELIVS abh. vom Schaafvieh pag. 95. Vid. et SCHREBERS Samml. verschiedener Schriften Vol. II. p. 312 et Vol. VI. p. 427. In Hydrophobia et ab antiquis, et recentioribus laudata fuit. Conf. inpr. BRUCHII et SCHRADERI Dissert. de Anagallide, quarum prior Arg. 1758 posterior Hal. 1760 prodiit; Verum conquesti alii de inertia plantae, TISSOTVS, HALLERVS, MURRAY. Vid. Hui. Appar. Medicam: Vol. II. p. 7. quid, quaeso, de planta, quae odorem nullum, et saporem oleraceum, leuiter amarum excitat, expectandum? forsan autem tecta quasi latet virtus et puncta nigricantia transparentia, in foliis copiose conspicua, peculiare secretionis organon constituere, probabili ratione admittere, et aliarum plantarum exemplo confirmare possumus.

Scandiox pecten Veneris. Fl. Maio, semina Aug. maturat. Caulis erectus, palmaris, altior. An haec, analia fuit species, quam ARISTOPHANES Comoed. Archanens. Act. II. Scen. 4. edit Aurel. All. 1607. p. 394. et PLINIVS Libr. XXII. cap. 38 commemorarunt, et Prior Euripidi Poetae obiecit ioculariter: Matrem scil. Eius ne olus quoddam legitimum venditasse, sed Scandicem.

Polygo-

Polygonum aviculare. Wegetritt, Vogelwegetritt, Tennegras, Wegegras, Blutkraut, Blutgarbe, Sau- oder Ferkelkraut, Wegelauf, Angerkraut, Queckgras, Zehrgras, Taufendknoten, Unvertritt. Fl. Jul. Iqq. agris infestissima caulibus decumbentibus, ramosissimis, palmaribus, pedalis, licet semina ab auiibus appetantur, et in annonae caritate hominibus quoque inferuiant. Caeterum planta, si in humido loco crescit, ouibus est maxime nocua.

Scleranthus annuus. Kleiner Wegetritt, Knauel, Knörich, Knöterich, wild Iohanniskraut. Flor. Jul. Aug. Caulis erectus, aut decumbens, digitalis, palmaris, a basi ramosus. Vaporem decocti, cum aceto parati, ore exceptum, vermiculosementium enecare SCHWENKFELD stirp. Sil. p. 163 potius sine his Odontalgiam curare LINNAEVS Fl. suec. ed. II. p. 145 notarunt; prius fabulosum, alterum maxime dubium.

Spergula aruensis. Spark, Ackerspark, Spurre, Spergel, Nettekamm, Knöterich, Langerknebel, Mariengras, Läufegras. Fl. Jul. Aug. Radix tenuis, fibrosa, caulis erectus palmaris, altior. Spergula in arenoso solo coli, et tanquam pabularis planta commendari solet. Quenam autem adhiberi debeat species, dubium videtur. *Aruensem* commendarunt GLEDITSCHIVS Phyl. botan. Abhandl. Vol. II. pagina 283. FOERSTERVS Abhandl. ökon. und technol. Inhalts p. 206. et de eadem scripsit GVNNERVS Flor. Norweg. Part. I. p. 17. *Incolae maris septentrionalis in Vestfinmarchia, penuria annonae premente, ex seminibus panem conficiunt succedaneum, alii egestate non afflicti semina comminuta subibus relinquunt.* pergit deinde: *Spergula haec auidè a Capris, Ouibus, Equis et Suibus, non vero, ut ipse expertus sum, a Bobus appetitur; hinc, si pro bobus laudatur, spergula pentandra erit intelligenda. Aruensem vero lactis prouentum in Vaccis promouere, asserit MATTVSKA, et tamen addit:*
pabu-

popularis adeo celebrata Spargula est pentandra. Vid. Flor. Siles. Vol. I. p. 407. Vtraque difficulter discernitur; in vtraque folia sunt verticillata, et in aruensi flaminum numerus mire variat, in eadem planta plurimi flores quinque ad nouem, paucissimi decem continent stamina, obseruante GVNNERO l. c. SCOPOLI quoque Fl. Carniol. ed. II. no. 542. 5. 7. 8 et 10 numerauit; hinc natus forte auctorum dissensus; pentandram varietatem forte aruensis esse, Ipse LINNAEVS in Mant. plant. altera p. 390 notauit.

Ranunculus aruensis. Stachelhahnesfus, Ackerhahnesfus, Feldhahnesfus. Floret Mai. Iun. Iul. Radix ex tubere fibras emittit, caulis erectus raro pedalis, folia radicalia densius congesta. Radix et semina nocuos in C. H. non edunt effectus, foliis vero et floribus, praecipue pistillis, inest acrimonia insignis. Conf. PLENKII Toxicol. pag. 204. GMELIN Pflanzengifte p. 110, et vom Unkraute p. 104. KRAPPFII Experimenta cum Ranunculis p. 79.

Lamium amplexicaule. Kleine Taubenessel, Ackernessel. Flor. per totam aestatem, caulis declinatur, dein erigitur.

Antirrhinum minus. Hundschädel, kleiner Dorant oder Orant, klein Berufkraut, klein Sternkraut, kleine Kalbsnase. Fl. Iun. Iul. inprimis inter auenam. Radix fibrosa, caulis erectus, palmaris et altior. Philtris inseruiffe, refert SCHWENK-FELD stirp. Sil. p. 20. Quis credet?

Antirrhinum aruense. Flor. Iul. Aug. Radix fibrosa, caulis erectus palmaris.

Thlaspi aruense. Groß Täschelkraut. Groß Säckelkraut, Taschenkresse, Bauernkresse, Bauernsenf, Klaffer, Pfennigkraut. Ab Aprili per totam aestatem floret, et feminibus sparsis de nouo semper propullulat. Radix fibrosa, caulis erectus, palma-

palmaris, altior. Folia radicalia in rosulam congesta. Lac et carnes ingratum accipiunt odorem, si plantam, alliaceo odore praeditam, Vaccae et Boues deuorant; Oues intactam relinquunt. Curculiones et Cimices in fugam conuicere, multi, ast experientia repugnante, asserunt. Vid. Oecon. Nachr. Vol. II. p. 585. et Schwed. Acad. Abhandl. Vol. XXVIII. p. 277.

Thlaspi bursa pastoris. Täfelkraut, Hirtentäschel, Säckelkraut, Dachskraut, Blutkraut, Beutelschneiderkraut. Flor. Mart. et tota aestate. Radix fibrosa, caulis erectus, digitalis, pedalis, folia radicalia in orbem disposita. Boues non facile, Oues autem lubenter, inprimis iuniorem deuorare solent plantam. Herba recens, olcosis iuncta, sanat Haematuriam in bobus et tauris, si tempestiue adhibetur. SCOPOLI Fl. Carn. ed. II. 216.

Geranium cicutarium. Kleiner Storchschnabel, Ackerschnabel, Kranichschnabel, Schierlingsblättriger Storchschnabel. Fl. ab Aprili ad Iulium. Radix fibrosa, caulis decumbens, magis minusue ramosus. Herba viridis amuleti loco in Scania contra intermittentes aestimatur. Lin. Fl. Suec. ed. II. p. 243.

Trifolium aruense. Katzenklee, Kätzelkraut, Hasenklee, Ackerklee, Hasenpfötgen, Hasenkraut, Mützchen. Flor. Iun. Iul. Radix annua, tenuis, fibrosa; caulis erectus, digitalis, palmaris, superne in aliquot ramos diuisus.

Hyoseris minima. Klein Ferkelkraut, klein Kranichkraut, klein Schweinlalat, Sandendivien. Flor. Iul. Aug. Caules erecti plures ex vna radice surgunt ramosi, nudi, palmares, folia radicalia in cespitem congesta.

Filago aruensis. Ackerruhrkraut, Ackerfitzkraut, Ackerfadenkraut, Groß Schimmelkraut. Flor. Aug. Sept. Radix fibrosa, caulis ramosissimus erectus, palmaris, altior, tomentosus. Bruta intactam relinquunt.

B

Viola

Viola bicolor. Stiefmüttergen, Sorge, Dreyfaltigkeitsblümlein, Ackerveilgen, Je länger je lieber, Garböcklein, Freysamkraut, wilde Siebentfarbenblume, Hungerkraut, Iesusblümlein, Gewerklümlein, Tag- und Nachtblümlein. Flor. ab Apr. ad Aug. Rad. fibrosa, caulis erectus, palmaris, altior, ramosus. Pecora non deorant. Scabiem et caetera cutis vitia sanat, notante iam SCHWENKFELDIO libr. cit. p. 219. hinc et contra crustam lacteam infantum commendauit STRACKIUS. Vid. Eius Tract. Francof. 1779 edit.

§. III.

Eodem, ac recensitae, modo nocent quidem illae etiam plantae, quae radice repente, perenni praecipue, praeditae sunt, cum vero fixam quasi sedem non teneant, sed vndique excurrant, nouosque semper caules protrudant, amplissimumque spatium occupent, copiosius certe alimentum consumunt, et cerealibus longe magis infestae esse debent. Harum tres commode constitui possunt species. Aliae enim sola radice, aliae et radice, et caule simul, detrimentum adferunt, et quae radice tantummodo infestae sunt, eandem aut annuam, aut perennem possident. Repentes in annuis plantis radices rarius occurrunt, et inter Segetes certe vna tantum inuenitur. Scilicet:

Oxalis corniculata. Gelber jähriger Sauerklee mit vielblü-
migen Stiehlen. Hoher gelber Sauerklee, gelbgehörter Sauer-
klee. Quae ex Italia et Heluetia in nostros agros migravit. Fl.
Iul. ad Sept. semen Octobr. maturat. Radix repens, stolo-
nes emittens, extus purpurascens, fibras crassas ex internodiis
spargens. Caulis palmaris, altior, statim a radice ramosus.
Planta haec, licet in radice non persistat, seminibus tamen spar-
fis

sis quotannis copiose prouenit. Recens et exsiccata commodum praebet pabulum.

Longe maius autem detrimentum cerealibus inferunt illae plantae, quarum radix repens est atque perennis, propterea praecipue, quia non solum cerealibus pabulum auferunt, sed et aratoribus maximam molestiam adferunt, difficillime eradicari, et perfecte destrui nullo fere modo possunt, cum et in partes dissectae, immo exsiccatae, et quasi mortuae visae nihilominus progerminent, et ex minimo frusto, in agris relicto, noua enascatur, intra breue temporis spatium insigniter sese multiplicanda. Eiusmodi in nostris agris octo inueniuntur species, omniumque frequentissima et nocentissima est

Triticum repens. Quecken, Queckgras, Pödengras, Hundsgaras, Spitzgras, Rechgras, Knöpfliergas, Tzwecken, Apothekergras. Fl. Maio ac tota aestate; Radix repens, tenuis, teres, albida, geniculata, cuiuslibet geniculo insistit tunica vaginosa, apice bifida, et ex eorum inferiori ambitu egrediuntur fibrae radicales filiformes, ex superiori autem culmi plures, erecti, duos tresue pedes alti, striati, nodis purpurascensibus insigniti, foliisque gramineis ornati. Non solum longe lateque excurrit radix, sed quoque in minimas partes dissecta luxuriat, et agricolis eo magis esse debet ingrata, quo magis sub ipsa aratione multiplicatur; praeterea arida et fere mortua radices fragmenta, terra denuo obruta, reuiuiscunt facile, et ex nodo fibras radicales nouas spargunt; hinc etiam agro praecisso radices rastris eruunt ac collectas flammis exurunt agricolae, ne renascantur. Et hic quoque optimus est extirpandi modus, alii, ab Auctoribus commendati, admodum difficulter partim adhiberi poterunt, partim exoptato euentu destituuntur, de quibus praecipue conferri merentur HERRII Encyclop. Calender de Anno 1778 p. 37 sqq. MÜNCH vom Unkraute p. 24 sqq. GMELIN vom Unkraute p. 19 et 242. WOLFF

vom Unkraute p. 202. Diurnam radicem in aqua macerationem reliquis omnibus destructionis modis praefere voluit LÜDERS in der Bestellung eines Küchengartens 2te Aufl. 2ter Brief p. 70. Licet autem tam frugum, quam agrorum pestis fit hoc gramen, vsu tamen et medico, et oeconomico minime caret. Ob demulcentem et resoluentem virtutem radix merito aestimatur a Medicis, herbamque non aliam gratiorem esse lumentis, siue viridis illa sit, siue in foenu siccata, asseruit EHRHART Oekon. Pflanzenhist. Vol. VII. p. 259. Radicem recentem ab equis et bobus avidissime deuorari GVNNERVS Fl. Norw. Part. I. p. 73. eandemque consuetum Equorum pabulum in Neapolitano territorio constituere FERBERVS; vid. Eius Brief aus Welschland p. 136. a Norlandis passim edi Idem GVNNERVS, et exinde panem parari LINNAEVS Amoenit. Vol. III. p. 81 retulerunt.

Cerastium aruense. Nägeleingras, weißes Nelkengras, Herzgras, Herzröselgras, Ackergras, Harnkraut, Steinbrechweiblein, falscher weißer Steinbrech. Fl. Apr. Mai. Semina Iun. mat. Radix repens, fibrosa, caulis inferne decumbit, dein erigitur, palmaris.

Serratula aruensis. Distelartiges Schartenkraut, wilde Scharte, Haberscharte, Haberdistel, Ackerdistel, Korndistel, Kleine Margendistel, Saudistel. Flor. Iul. Aug. praesertim inter Auenam. Radix albida, duos saepe pedes longa, descendens et quasi ex capite plures fibras spargens; caulis erectus, tripedalis, altior, angulosus, basi parum aculeatus, superne inermis. Planta aratoribus, propter repentem inprimis radicem, infesta, notante GVNNERO l. c. Part. I. p. 86 difficillime extirpanda. Vid. GMELIN l. c. pag. 240, omnemque frigoris virtutem eludens. Seminibus quoque copiose sparsis insigniter propagatur. Turiones et iuniora folia ab animalibus, Quibus praecipue, auide deuoran-

deuorantur, adultae autem plantae foliola in spinulam termina-
ta intacta relinquuntur.

Sonchus arvensis. Groſe Gänsedistel, Ackerhänsedistel, Sau-
distel, Sonchenkraut, groſſer Haſenkohl. Fl. Iul. Aug. Radix
vndiquaque repens, caulis erectus, 3. 4 pedes altus, scaber;
denticuli foliorum spina albida terminati. Pabulum Equorum
gratiffimum eſſe, et ab Ouibus quoque ac Suibus appeti, nota-
uit GVNNER l. c. Part. I. p. 57.

Rumex acetosella. Kleiner Sauerampfer, Spiesampfer, Feld-
ampfer, Ackerſäuerampfer. Flor. Aprili et ſeqq. Radix filiformis,
inſigniter repens, caulis erectus et procumbens, palmaris,
ſaepe altior, ſuperne ramosus; folia radicalia in roſulam
congeſta; Radix tenerriſſima parcius quidem conſumit alimentum,
quia vero eradicari nullo modo poteſt, ſolo etiam tactu
dilaceratur, et ſic multiplicatur, agris omnino damnola planta
erit.

Equisetum arvenſe. Ackerkannenkraut, Kandelkraut, Zinn-
kraut, Roſſſchwanz, Schaftenheu, Schachtelhalm, Katzenzägel,
Katzenwedel, Reibfiſch, Preibuſch, Gänskraut, Ahnwop, Du-
wop, Rohdoot. Nomina haec *Equiseto* quidem *fluuiatili* tribuuntur,
attamen et *arvenſe* iisdem inſigniri ſolet. Aprili, Maio cau-
les nudi floriferi, poſtea folioſi ſteriles prodeunt ex radice per-
enni, non tam repente, quam potius profundiffime in terram
dimiſſa, quippe eius longitudinem decem et duodecim cubitos
ſaepe ſuperare, vidit MÜNCHHAUSEN Hauſsvater. Vol. III.
p. 182 eademque ex internodiis ſtolones emittit laterales, et
in fruſta diſſecta eodem, ac Triticum repens, modo incrementum
retinet, et multiplicatur. Hinc Societas Hamburgeniſis an-
1767 praemium promiſit ei, qui facillimum tutiſſimumque in-
dicauerit modum, delendi radices et huius et prateniſis Equi-
ſeti. Vid. Comment. Lipſienſ. Vol. XIII. p. 538. Scripta de
huius extirpatione a Societate Amſtelodamiſi praemio coro-

nata, in Germanicam translata, continentur in BECKMANNI Beyträgen zur Oekonomie. Vol. IX. Nec solummodo radice agris infesta est haec planta, sed noxia quoque animalibus, ob Limae similem caulis asperitatem; hinc plerumque intacta perficit, et si a Vaccis Ouibusque, fame coactis, deuoratur, Dyfenteriam, Mictum cruentum aliosque morbos producit. Vid. Oekon. Nachricht. Part. 89. pag. 302. Eph. Nat. Cur. Vol. I. p. 521. Equisetum, quod in Islandia crescit, et a uide a pecudibus deuoratur, illisque obefitatem intra breue tempus inducit, alia certe est species, nihilominus tamen nociua, quia ab eius vsu insigniter debilitantur. Vid. OLAFFENS Reise durch Island, in der Berliner Samml. von Reisebeschreibungen, Vol. XIX. p. 13. Equisetum pratense foetore suo foenum, cui admiscetur, ita inficere, vt aduersentur animalia, legimus in Abhandl. der Schwedischen Akad. Vol. XXVI. p. 254. Eandem plantam Vaccas, in Hollandia indigenas, sine noxa comedere, si vero ex Frisia adductae eandem deuorant, inde marcescere, et lenta tate perire, retulit BIDLOO in Diss. de Re Herbaria, edita cum Commelini Catal. Plant. Holland. p. 13, an Suibus pabulum sit vere innoxium, non consentiunt Oeconomi.

Conuolulus arvensis. Ackerwinde, Kornwinde, Kleine Winde, Wegwinde, Bede- oder Pätewinde, Erdwinde, Sandwinde, Teufelsdarm, Schellen, Kleine Glocken, Windglöckchen. Fl. lun. Iul. in agris praecipue arenosis frequens, et frugibus pluuioso praesertim coeli statu molesta; tunc enim et radix copiosiores emittit stolones, et cauliculi insigniter elongantur, atque sic duplici modo noxam infert. Quatenus haec et sequens planta cauliculis suis vicinas plantas arripiunt, atque strangulant, in Secunda Sectione notabimus, hic modo moneamus, radicem difficillime extirpari posse, quia illa admodum longa et ramosa est, profunde in terram descendit, ob teneri-

teneritudinem facile dilaceratur, et in frustulis minimis vegetationem continuat. Porcorum auxilio exstirpationem instituendam esse, quippe qui effodiunt, et avide deuorant radicem, nonnulli suadent. Vid. Oekon. Nachr. Part. 89. p. 323. Verum et horum irritus erit labor. Lacte acri scatet planta, et aluum mouet, hinc forte nec Ouibus grata erit.

Lathyrus tuberosus. Knollichte Platterbse, Erdnuß, Ackernuß, Saubrod, Schweinbrod, Sandbrod, Erbelnüsse, Knollwurz, Erdmäuschchen, Erdfeigen, Erdeicheln, Erdmandeln. Flor. lun. Iul. Radice repente ac caule huiusque clauiculis, quibus alias amplectitur plantas, vti Conuoluulus; agris est infestus. Radix crassa, oblonga, tuberosa in inferiori parte longam tenuemque, et iuxta caulis exortum plures eiusmodi fibras emittit, quibus oblique serpentibus alia adnascuntur bruno colore tincta tubera, eademque a filis separata nouas continuo producant fibras, et sic multiplicatur, atque in agris frumentaceis, vti Solanum tuberosum in aruis cultis, insigniter luxuriat. Licet autem Cerealibus detrimentum adferat planta, eiusque propagatio a LÜDBERÖ variis de causis dissuadeatur, vid. Briefe über den Küchengarten Vol. II. p. 208, aestimari tamen, eiusque cultura in pratis commendari solet. Herbam recentem et exsiccatam pecora auide deglutiunt, et Ouibus praecipue ob purificantem virtutem egregie conducit. Radicis quoque tubera in Belgio, vid. BRYANTS Verzeichniß der zur Nahrung dienenden Pflanzen, Vol. I. pag. 51. et in Sibiria, teste GMELINO, Sibir. Reisebeschr. To. I. p. 381 ab hominibus comeduntur, et Solano tuberoso substituuntur, immo praefertuntur, quoniam secundum experimenta, a SKYTTIO instituta, plus farinae Lathyrus, plus vero aquosi principii Solanum contineat, vid. Schwed. Acad. Abhandl. Vol. XXXV. p. 141. Vtrum planta, qua veteres Britanni, minori etiam copia assumpta, sitim atque famem exstinguebant, vt refert DIO
CAS-

CASSIUS, vid. Xiphilini e Dione. Excēptae Hist. ed. Stephani 1597. fol. p. 340, eadem fuerit, quae a Scotis montanis, qui priscorum victum et mores retinuerunt, ad famem sitimque mitigandam hoc etiam tempore masticari et *Karemyle* nominari solet, vt SIBBALDVS in Scotia Illustrata Part. I. Libr. I. p. 38 existimat, concedi forte, illam vero Lathyrum hunc esse, assumi non poterit, cum *Karemyle* Orobi potius, quam Lathyri speciem esse, ex ipsa a SIBBALDO data icone elucescit, quippe caulis non scandens, sed erectus delineatur. Conf. Gazette Litter. de Berlin 1775. no 586. et Berliner Samml. Vol. VIII. p. 589. Radicis puluerem cum melle mixtum, et ab Apibus haustum, diuturnum iisdem somnum inducere, legimus in Hannöv. Magazin 1773 part. 58. Vid. et Wittenberg. Wochenblatt 1773. pag. 301.

§. IV.

Inter plantas parasiticas, quarum radix alius plantae radici insilit, et vtraque firma copula nequitur, commemorari praecipue debet *Orobanche maior* dicta, quippe quae antiquissimo iam tempore sua nociua virtute, qua frugum et leguminum^{d)} inprimis alimentum ad se trahit, notissima, agricolisque maxime infesta fuit, et licet eadem in exterorum quorundam agris frequenter^{e)} admodum, in Germania autem rarius,

d) Licet ab Orobo, cui frequenter insilit, nomen acceperit, et hinc quoque germanice *Ervenwürger* appellata fuerit, alias tamen quoque inhabitat plantas, vt Ononidem Vitem, Prunelolum sylvestrem, varias Cardui species, Genistam, vnde et Rapum Genistae a LOBELIO Icon. II. pag. 89 dicitur.

e) Omnium forte frequentissime in Italia habitat, quod vel iude colligimus, quoniam tali de eadem extirpanda prae ceteris solliciti fuerunt. In Anglia eandem inter segetes inuenit RAIUS. Vid. Eius Hist. Plantar. To. II. p. 1227. in Heluetiae agris abunde HALLERVS, vid. Hist. stirp. Heluet. To. I.

rius, et in Saxonia fortasse nullibi inueniatur, aliâ tamen subest ratio, cur singularem hanc plantam adducere voluimus. Est enim Orobanche, si Veterum scripta euoluimus, nomen valde ambiguum, et apud nonnullos plantam significat, segetibus nostris admodum familiarem. Quo autem veram a falsâ eo certius distinguere valeamus, iuuabit sane *Orobanches maioris* aliqualem praemittere descriptionem. Radix eius crassa est, tuberosa, squamosa; caulis erectus simplex, palmaris, altior, leuiter pubescens, squamis similibus ex albo flauescens vestitus; flores solitarii, ad alas squamarum sessiles, spicam longam constituunt; calix pubescens in duo longiora et duo breuiora segmenta diuisus; corolla extus villosa, ex albido, purpureo et flauo colore tincta, bilabiata, galea obtusa crenata, barba trifida, segmento medio productiore; filamenta didynamia, inflexa pubescentia, galeam non superantia; stylus pubescens, stigma bifidum nigricans; capsula ouata, calice et corolla marcescente cincta, unilocularis, semina copiosa. Planta odore Caryophyllos aromat. refert. An haec, nunc descripta, an alia sit planta, a Veteribus Orobanche dicta, non difficile determinari poterit, si modo proprietates, ipsi attributae, cognitae sint. Repetamus itaque duos ΤΗΕΟΡΗΑ-

STI

To. I. p. 130 in Carniola SCOPOLI Flor. Carniol. ed. II. no. 782. et in Silesia MATTVSCHKA Flor. siles. To. II. p. 73 in aliis regionibus non indigena, et LINNAEVS scribit: *exterorum agris inuisa, nobis vix metuenda*. Vid. Flora Oecon. in Amoelit. Acad. Vol. I. p. 525. et tamen recensuit eandem vt Scaniae indigenam in Fl. Suec. ed. II. p. 219.

¶ Circa Lautern in pratis siccis, pomariis et agris eandem inuenit POLLICHIUS. vid. Eius Hist. Plant. in Palatinatu Elector. crescentium To. II. p. 200, *Orobanchem laeuem* in horto Academico, et quidem cum *Lonicera Xylotio* copulatam omni biennio florentem vidimus; vnde allata fuerit, ignoramus; tantem etiam profusus euanuit. Vid. *Neuer Schauplatz der Natur* Vol. VIII. p. 293.

C

STI ERESII locos, in quibus de hac egit. Horum alter exstat Libr. VIII. c. 8. Hist. Plant. in quo de illis egit plantis, quae inter alias nasci solent et scripsit: *Quaedam manifesto pluribus sunt communia, sed quoniam inter nonnulla potissimum bene valent, illorum propria videntur, veluti Orobanche Orobi, Aparineque Lentis, ut illa quidem Orobum vincit propter imbecillitatem, Aparine vero inter Lentas bene nutritur et Orobanches quodammodo similis est, propter ea, quod totam aggreditur plantam, et velut nexu quodam detinet, strangulat enim pari modo, unde et nomen accepit.* Alter locus reperitur Libr. V. cap. 22. de Causis Plantar. *Neces vero et aliis ab aliis accidunt propriae, etenim Orobanche vocata Orobum necat arripiendo et amplectendo.* Eadem fere repetiit PLINIVS Libr. XVIII. cap. 17 scribens: *Est herba, quae Cicer enecat, et Eruum, circumligando se, vocatur Orobanche, et clarius adhuc GALENVS dum dicit: Aparinem, quae plantae Lentis dum assurgit, undique implexa, ipsam strangulat et suffocat, non aliter quam Eruum Eruangina, quo nomine intellexit Orobanchem.* Vid. de Alimentor. Facult. Libr. I. c. 37. et de Medicam. Simplic. Libr. VIII. Atque propter hunc ipsum, quo amplectendo strangulat, modum hanc a vera Orobanche differre, facile cognoscimus, et eo certius intelligimus, si ea, quae hisce in locis porro addidit THEOPHRASTVS, simul consideremus; namque in priori pergit. *Quod autem statim a radice Cumino et Foenugraeco subnascitur, Limodorum dictum, vnicule, non ab simili cauli, sed longe brevius est, superne instar capitis quiddam habet, radicem vero subrotundam; et in altero scripsit: Limodorum interimit Foenugraecum radice prope adnascens; ex quibus abunde elucescit, Limodorum a THEOPHRASTO appellatam fuisse plantam, quam DIOSCORIDES et Veterum alii, aequae ac recentiores Orobanchen nominarunt. DIOSCORIDES sequentem dedit descriptionem: Cauliculus est ruber, duos fere dodrantes altus, quoad folia subpinguis hirsutus ac tener floribus subalbidis, aut in luteum vergentibus, radix subest digiti*

giti crassitie, inter legumina quaedam si nascatur, eadem suffocare creditur. unde et nomen habet. Vid. Mat. Med. Libr. II. c. 172. et PLINIUS Libr. XXII. cap. 79 scripsit: *Orobanchem appellamus necantem Eruum et legumina, alii Cynomorion eam appellant a similitudine canini genitalis; cauliculus est sine sanguine, foliis, rubens et s. p.* Quenam autem sit illa planta, quae circumligando plantas necat et a THEOPHRASTO Orobanche dicta fuit, ingens apud Auctores animaduertitur dissensus, cum plures sint, quae eodem modo detrimentum adferunt. Nonnulli hac voce Aparinem intelligere voluerunt. Ita apud HESYCHIVM legimus: *Aparine est quoddam plantarium, alii Orobanche vocant.* Verum supra citato loco de Orobanche et Aparine tanquam diuersis plantis locutus fuit THEOPHRASTVS. Alii cum CAMERARIO Hort. Med. p. 73 Helxinem, Cissampelos dictam, quae est secundum C. BAVHINI Pinacem p. 294. Conuoluulus aruensis, pro Orobanche Theophr. venditare voluerunt; nullam vero propius accedere plantam, quam quae Aphaca vocatur, existimat BODAEVS a STAPEL in Notis ad Theophr. p. 952. Cum autem THEOPHRASTVS varias alias, inter segetes crescentes, plantas nominauerit, Cuscutae vero nullam plane mentionem fecerit, eademque similem crescendi modum seruet, hanc probabili, vt nobis videtur, coniectura cum MARANTA in Meth. cognoscendi simplicia L. I. cap. 8. p. 55. CAESALPINO Libr. de Plantis Libr. VIII. cap. 41. C. BAVHINO in Pinace. p. 219. RATIO in Hist. Plant. To. II. pag. 1904. aliisque admittamus, licet contrarium ex ipso THEOPHRASTO declarare voluerit WEDELIVS in Diff. de Cuscuta p. 53 seqq. rationibus sequentibus permotus: Orobanche Theophr. Orobo tantum propria est, Cuscuta omnibus communis; Orobus circumligando saltem necat, Cuscuta plantas vicinas non solum circumligando, sed et innascendo laedit; Orobanche Aparines quodammodo similis, Cuscuta non item et quae sunt alia;

namque, vt hoc vnicum modo moueamus, ab Orobo quidem Orobanchem nominasse THEOPHRASTVM, attamen eandem quoque Fabam et Cicerem, se circumplicando, necare SÖRTION tradidit, qui etiam eandem *Leguminum Leonem* appellauit, vid. Geoponicor. Libr. II. c. 42. ed. Needh. p. 66. vti *Leonina herba* ab HERMOLAO et teste RVELLIO in Hist. stirp. Libr. II. c. 30. p. 326 a Rusticis in Gallia *Taenia* nominatur, et BODAEVS l. c. p. 952 refert: Italos eam herbam *Lupum* vocare, quod vicinas deuoret plantas, earumque subtrahat alimentum, qua de causa rustici nostri malam herbam vocare solent. Praeterea Orobanche vera, cuius iconem exhibuerunt DOD. Pempt. IV. L. III. c. 23. CLVS. Hist. Plant. p. 270. LOBEL. Icon. II. p. 89. MATTH. in Dioscor. Libr. II. cap. 136. p. 409 aliique et inter recentiores RIVINVS in Monop. irreg. Tab. 88. singulari proprietate cum Cuscuta conuenit et hinc quoque AMATVS LV-SITANVS in Dioscoride, ab Ipso edito, Cuscutae effigiem addidit, papillis scilicet, quibus aliis vegetabilibus adhaeret et nutrimentum capit, atque propterea parasiticarum subterranearum familiam in duas classes diuidit GVETTARDVS, vna scilicet erit illarum, quae inferiore caulis extremitate plantae nutriticis radicibus adhaeret, ad alteram vero eae referendae erunt, quae papillarum beneficio adnectuntur, quales etiam Orobanche possidet. vid. Acad. Reg. Parisi. 1746. p. 192. Et cum nostram plantam *από τῆ λυβῆ* h. e. famem adferens, Limodorum appellauerit THEOPHRASTVS, hoc adaequatum nomen potius retinere recentiores debuissent, *Frugum enim alimentum*, vt scribit DODONAEVS l. c. *ad se trahit, ipsasque et extenuat, et incrementum sumere perfectaeque adulescere non sinit*; atque hinc partim publica lege, hanc in alius agrum serere, vetitum, partim, quia in Hetruria copiose luxuriat, eandem edictis publicis proferbere, necesse fuit. Vid. HALLERI stirp. Heluet. Hist. To. I. p. 129. Varia, aut superstitiosa, remedia contra eius exortum

tum commendantur a SOTTONE in Geopon. l. c. certiora et efficaciora extirpationis media docuerunt MICHELLI in Relazione dell' Erba Orobanche, Firenze 1723. 8. et dein aliquoties edita; atque LAPI in Metodo sicuro di distruggere Succiamelli, Firenze 1767. 8. In huius enim plantae extirpatione omnimodo laborandum esse, merito existimarunt Clar. illi Viri, licet Cel. GLEDITSCHIVS in den vermischten Phys. Bot. Oec. Abh. Vol. III. p. 172 asserat, eandem lubenter deuorare pecora, atque SCHREBERVS in Eius Samml. von Cameralschriften Vol. III. affirmet, in illis etiam locis, in quibus crescit, nullum aliis plantis damnum adferre. Ponamus etiam ex eius esu nullum in pecora redundare detrimentum, intactam tamen eandem relinquere plantam, SCHREBERVS concedit; admittamus quoque Vaccas, ea degustata, statim Taurum adire, atque hinc *Toram* a pastoribus dictam fuisse, vt retulit BODAEVS l. c. nihilo minus tamen respectu plantarum, quibus mediante radice sua, huiusque papillulis firmiter adhaeret, nocentissima erit, etiam si caulis, vt SCHREBERVS asserit, breui tantummodo tempore perduret; radix enim supermanet, eademque succos semper insugit, atque hinc probabili coniectura GLEDITSCHIVS l. c. existimat plantam, quam nomine *Mali Henrici* adduxit CONR. GESNERVS hanc vel aliam Orobanches speciem esse. Ita enim Ille scribit: *Prouenit apud nos noxia quaedam planta, qua ipsa non solum boues abstinent, sed etiam gramine circum circa nascente, licet eodem equi vescantur. Rustici apud nos Malum Florem, alii Malum Henricum appellant, caulis ei albidus, pedalis, flores hirsuti purpurascens, in spicam congesti, semina rotunda instar Milii, radice albissima, nodis quibusdam exasperata et veluti squamosa. Vid. Eius Hist. Animal. Quadrup. Viui- par. Libr. I. p. 41. hancque coniecturam eo lubentius admittimus, quia etiam BODAEVS l. c. scribit: eadem de causa, qua scilicet aliis nocet plantis, Orobanchen rustici Malum florem vocare solent;*

lent; eademque, teste MARANTA libr. cit. *Nega* vulgo, quasi Necam dicere vellent, appellatur. Germanica vitata nomina sunt: Sommerwurz, Sonnenwurz, Schmeerwurz, Maywurz, Ervenstrang, Ervenwürger, Hanfmänn, böfer Heinrich, Löwenschwanz.

T H E S E S

A

CL. CANDIDATO AD DISPUTANDVM PROPOSITAE.

Non dantur limites inter corpora trium naturae regnorum.

Potulentorum abusus humores non fluidiores reddit, sed spissiores.

Quae relaxant solida, quandoque optima roborantia.

Venaesectio et debilitat et roborat.

Natura optima Vulnerum medicatrix.

Febris idiopathica remedium est non morbus.

Sit inflammationis sedes in vasis, sit in contextu celluloso, Medicus clinicus non curet.

Crusta sic dicta inflammatoria est effectus inflammationis et Lympha coagulata.

VI 216

5. + 24. Juli 2:20

23 = z

39 = t

vd 18

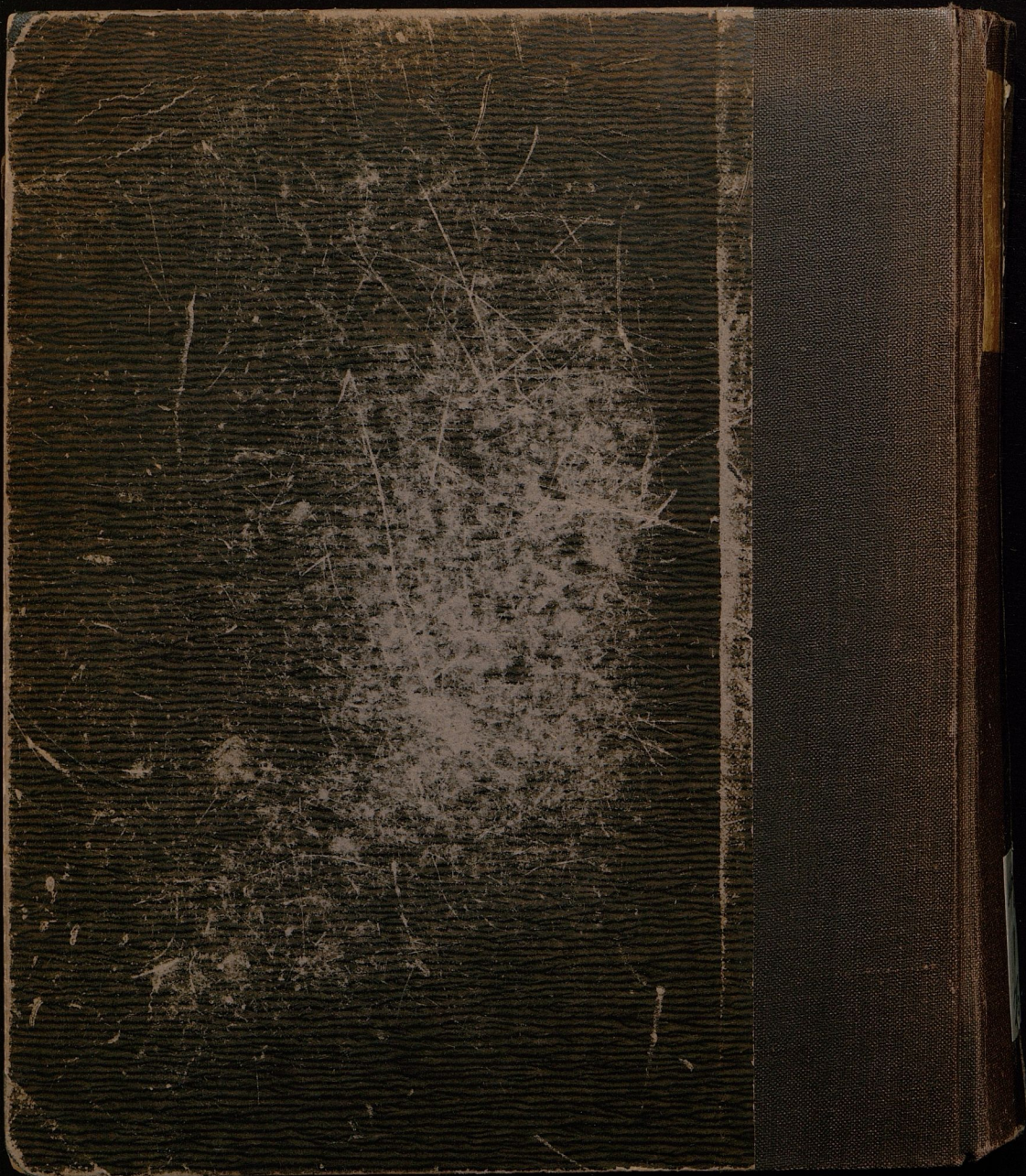
TR → 22

VD 17

04.2007 Sch,

DE
PLANTIS
SEGETI INFESTIS
PART. II. SPECIALIS SECT. I.

Q V A M
P R A E S I D E
D. GEORGIO RVDOLPHO BOEHMERO
THERAPIAE PROF. PVBL. ORD. ACADEMIAE SENIORE
PHYS. PROVINC. SOC. OEC. LIPS. SODAL.
ET H. T. ACAD. RECTORE
P R O G R A D V D O C T O R I S
DIE XXV. MENS. IANVARIII MDCCLXXXX
H. L. Q. C.
P V B L I C E D E F E N D E T
CAROLVS GOTTFRIED BAVERNSTEIN
ZWICKAVIENSIS
MEDICINAE CANDIDATVS.

V I T E M B E R G A E
LITTERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRII.